

Élő nemzetköziség — élő hagyományok VII.

Az Olasz és a Francia KP Nyugat-Európáról

Nyugat-Európa és egyben az egész tőkés világ két legnagyobb kommunista pártjának álláspontja a NATO-val és az európai integrációs szervezetekkel kapcsolatban a II. világháború óta igen sokat változott. 1956 előtt az Olasz KP és a Francia KP nagyjából egyformán ítélte meg a fentebb felsorolt szervezeteket. 1948-ban mindkét párt ellenezte az ún. Marshall-terv elfogadását és többek között ez szolgáltatta ürügyet a kormányból való kizárásukra. A hidegháború éveiben a szocialista pártoktól a szélsőjobboldalig terjedő egységfront jött létre a kommunistákkal szemben Nyugat-Európa legtöbb országában. A két világrendszer vetélkedésében Nyugat-Európa kulcspozíciót foglalt és foglal el. Az Egyesült Államok ezért is kívánta 1945 után a „biztonság” és a „prosperitás” jelszavával a térséget szilárdan a tőkés rendszerhez kötni. A „prosperitást” a Marshall-terv, majd később a nagy tőkés európai gazdasági szervezetek voltak hivatva biztosítani. Az OKP és az FKP ezt a fajta Nyugat-Európát mint a trósztok és kizsákmányolók érdekében, az USA gyámsága alatt létrejött egységet bírálta, amelynek szovjetellenes, reakciós fellegét nem lepeshették a békéről, jólétről, demokráciáról harsozó szíjakok.

Az 1950-es években mindkét kommunista párt élesen elítélte a Közös Piac létrehozását. De Palmiro Togliatti már az 1960-as évek elején Nyugat-Európát egyfajta centrumnak nevezte, amely egy policentrikus világban létező valóság. Az OKP az 1970-es évek elején úgy ítélte meg, hogy az európai gazdasági integráció — még tőkés alapokon is — alapjában objektív és haladó folyamat. Eppen ezért a párt az Európai Gazdasági Közösség szervezeteinek, intézményeinek demokratizálását tűzte ki stratégiai célként. Togliatti útmutatásai nyomán Berlinguer a „szocializmus-hoz vezető európai útról” beszél; a Francia KP vezetői a szocializmus-hoz vezető francia útról.

A Közös Piac elmúlt 20 évét az FKP sajtója negatívan ítéli meg és azt állítja, hogy a Közös Piac legtöbb haszonélvezője az NSZK. Az FKP nagy erővel küzd a „multinacionális társaságok nyugatnémet-amerikai Európája” ellen és határozottan elvet mindenféle regionális koncepciót.

Az OKP viszont autonóm Európa létrehozásáért küzd, és azt hangsúlyozza, hogy pl. Nyugat-Európa és az Egyesült Államok gazdasági, sőt politikai érdekei egyes területeken eltérnek egymástól és az európai haladó erőknek ki kell használniuk ezeket a lehetőségeket.

Az OKP és az FKP véleménye a NATO-val kapcsolatban is eltérő. A hidegháború időszakában mindkét párt agresszív katonai tömbnek nevezte az atlanti szövetséget és követelte országuk kivonását a szervezetből. A Francia KP 1962-ben még a szocialista párttal való együttműködés feltételül szabta annak elismerését, hogy a hatalomra kerülő baloldali pártok kivonnák Franciaországot a NATO-ból. Amikor De Gaulle látványosan szakított az atlanti szövetséggel, az FKP támogatta ezt a lépést és azt követelte, hogy szakítsák el az utolsó kötelékeket is hazájuk és a NATO között. 1972-ben némi hangsúlyváltást figyelhetünk meg: a baloldali közös kormányprogramjában a Varsói Szerződés és a NATO egyidejű feloszlatásának gondolata szerepel. Ugyancsak

nagy teret szenteltek a leszerelési tárgyalásokon való részvételnek (Genf, Bécs), az atomsorompó-egyezmény aláírását követelték, illetve ígérték hatalomra jutásuk esetére.

De már az önálló francia atom-ütőerő kérdésében nem ilyen egyértelmű a KP álláspontja. Amikor 1964-ben De Gaulle előterjesztette a „force de frappe” kifejlesztésének tervét, a KP szükegtelennek nevezte ezt az elképzelést, mivel nem védi meg Franciaországot, csak az USA technikai-tudományos segítségével, s túlzottan tartották, mert véleményük szerint az atomfegyver kifejlesztése meghaladja egy közepes nagyhatalom teherbíró-képességét, amely amúgy is köptelen követni a nagyhatalmak fegyverkezési versenyének ütemét. A francia kommunisták felhívták a figyelmet arra is, hogy ez a fegyverkezési program elvonja az eszközöket a valóban létfontosságú tudományos és ipari kutatásoktól, azonkívül katonai célponttá teszi Franciaországot, és az egész terv súlyosan veszélyezteti a leszerelés ügyét is. A KP még 1971-ben is sikrázott a taktikai atomfegyverrel való lemondás gondolata mellett, az atomfegyver-kísérletek azonnali bezüntetését és a meglévő készletek felszámolását követelte.

Maga Marchais még 1974 tavaszán egyértelműen támadó-pusztító fegyvernek nevezte az atomfegyvert, de amelynek még sincs hátköny ereiteltette: az FKP KB ügy döntött, hogy az általános leszerelésig fenn kell tartani az önálló francia atom-ütőerőt, és „az ország biztonsága és függetlensége” által megkövetelt módon fejleszteni is kell, mivel „ez az egyetlen reális erítettető erő”. A KB azaz indokolta lépését, hogy az egymást követő post-gaullista kormányok ethanyagolták a hagyományos fegyvereknek fejlesztését, és így az egyetlen védelmi erő az atomfegyver maradt. Ezt az érvelt szakértők azaz cáfolták meg, hogy rámutattak: atomfegyverrel rendelkező nagyhatalommal szemben a legjobban fejlesztett hagyományos francia hűdsereg is tehetetlen volna. Ugyanakkor az FKP hangsúlyozta, hogy nem lehet szó közös nyugat-európai védelemről, mivel ez lehetővé tenné az NSZK számára az atomfegyverhez jutást.

Az OKP álláspontjának változása a NATO-val kapcsolatban a következőkben foglalható össze: Berlinguer 1969-ben a kommunista és munkáspártok moszkvai nemzetközi tanácskozásán még pártja egyik fő célkitűzéseként említette a NATO-ból való kivonulást. Itália megszabadítását „az atlanti politika béklyóitól és korlátaitól”, valamint az országokban található amerikai támaszpontok felszámolását sürgette. 1973 májusában ugyanó már a katonai tömbök kölcsönös túlháladásáról beszélt, olyan független Európa képét vázolvva föl, amely a világ valamennyi országával baráti kapcsolatokra törekszik. A chilei katonai puccs után gyökeres változásnak lehetünk tanúi. Berlinguer a chilei események tanulságait elemezve, 1945-ig visszatekintve leszögezte: a második világháború után Olaszország a tőkés hatalmak hadseregeinek megszállása alatt volt és „... ott,

ahol — mint 1945-ben Görögországban — ezt a nemzetközi körülményt nem vették figyelembe minden összefüggésben, a kommunista és munkásmozgalmat kalandba sodródott, tragikus vereséget szenvedett, s az illegálitástól csak mostanában tudott kilépni”.

Ebből a felismerésből kiindulva az OKP főtükára 1975 tavaszán a párt XIV. kongresszusán kijelentette: „Nem felel meg sem a dolgozó tömegek, sem pedig a nemzet érdekeinek Olaszország ellenséges magatartása a Szovjetunióval vagy az Egyesült Államokkal szemben. Ezért döntötünk úgy, hogy nem vetjük fel Olaszország kilépését a NATO-ból, minthogy ez, hasonlóan más egyoldalú kilépéshez, a kialakult európai helyzetben nemcsak megoldhatatlan, hanem végső soron akadályozná és lehetetlenné tenné az enyhülési folyamatot is, amely pedig a népek érdeke, az egyetlen út a tömbök fokozatos felszámolásához.”

Befejezésül arra a kérdésre próbálunk meg választ adni, hogy milyen tényezők magyarázzák, indokolják az OKP és az FKP álláspontjának változásait. Az OKP és az FKP már az 1960-as évek elején felismerte, hogy a parlamenti demokráciában kell harcolniuk és ezért a polgári demokráciák intézményrendszerének felhasználását, megrelormálását tűzték ki célul. Mind az OKP, mind pedig az FKP elsősorban parlamenti választási küzdelmekre orientált nagy, országos párt.

Az 1970-es években reális lehetőség nyílt Olaszországban és Franciaországban a kormányba, illetve kormányra kerülésre. Az OKP, amely 1946-ban a választásokon a szavazatok 18,9 százalékát szerezte meg, 1979-ben az ország második legerősebb pártja, 1 millió 700 ezer párttaggal, a szavazatok kb. egyharmadát megszerezve. Az FKP 1946-ban érte el a legnagyobb sikereit, ekkor a „mártírok pártja” a parlamenti választásokon a szavazatok 28,6 százalékát szerezte meg, 1979-ben 700 ezer tagja volt, a szavazatok egyötöde állt mögöttük, s az FKP a második legerősebb ellenzéki párt a szocialista párt mögött. Az OKP a katolikus középíregeket is szeretné még nagyobb számban megnyerni, az FKP pedig De Gaulle szavazótáborának megnyerésére is törekszik, ez is indokolhatja — a nemzeti és nemzetközi munkásmozgalmat 1917 óta felhalmozott tapasztalatainak tanulmányozása mellett — az OKP és az FKP Európával kapcsolatos véleményének változásait.

KARSAI LÁSZLO

SONKODI ISTVÁN IRAKI ÚTINAPLÓJÁBÓL

Varga Imre

Följegyzés egy lányszobából

Csak azért csak azért engedlek magamhoz mondta mert nagyon kívánsz. Aztán meg: Szedhetem újra a fogamzásgátló bogycókat hja ez az én formám. En még így soha nem pedig már lelétem ebből a piszok életből valamennyit. Zihált odakint a város. Feküdtünk. A szám tele volt hajával. Az ablakon túlról is világított a teste. Plüsskutyák szuszogtak és játékbabák a szobában. Egy aranyhüvelyű neszeszett az ágy melletti műanyag vödörben. Látod milyen csintalan mondta az én picit fiam. S az állat nyugtalanul tovább kaparaszott. Apró fehér tabletták az égen csillagaink ragyogtak.

Ismeretlen ismerősök

Diploma és díszvacsora

A terem egyik végétől a másikig erő gazdagon meztelített, finomságoktól roskadozó asztal. Angol bélszín tűzdelve, sajtsaláta, csirketokány zelleres túrógom-bóccal, szűzermék kaprosmártásban, burgonyafánkkal, hidegkonyhai remek izléses tálalásban, sütemény, gyümölcs, ilyenkor mondják: „...szem, száznak ingere”. Elegáns pincérek, hangulatvilágítás, szolidan játszó zenekar — ünnepi hangulat. Udvozlás, akár előlki megnyitót is lehetne, bemutatató köszöntés, taps. Az est fénypontja, akiért ma összejöttünk, az ünneplést, szerény mosolyal fogadja a köszöntőt, s keresetlen szavakkal ajánlja művét, diplomamunkáját a nagyra-becsült megjelentek előtt figyelmebe, s figyelmük pártatlan ítélőszéke elé. Feszült figyelem, nagy várakozás, a jeles nap elegáns és jeles megjelentjei most bírálják el, hasznos volt-e a „kandidatúra”, érdemes-e a jelölt a büszke cím viselésére, kiállja-e alkotása a nagy próbát. (A pudding próbája, hogy megeszik.)

„Tisztelet tudományos konferencia, kedves megjelentek! Jelen tudományos értekezésem témája a lakosság gasztronómiai kultúrájának fejlesztése terén végzett ex-

perimentális és gyakorlati munkásságom öleli fel...”

Igy illenek kezdeni, ha a diplomavédő aktusnak köze lenne tudományos dolgozathoz, kutatáshoz, s ha lennének előzetes publikációk, különnyomatok, felkért opponensek, nem úgy folytatódna, hogy a jelölt csak annyit mond: „Jó étvágyat!” S a színhely természetesen nem a Magyar Tudományos Akadémia, hanem a Kék Csillag Étterem Tarjánban, Ritka alkalom: mesterszakácsot avatnak. Nem szófák, nem szakácsmester, hanem mesterszakács cím dukál Frank Sándornak, a Kék Csillag főszakácsának. Am, hogy az előbbi hókusz-pókusz nem minden alap nélkül való, annak az az oka, hogy a szakácsszakma hazai reprezentánsai nem akárciknek itélik oda ezt a ritka és megtisztelő címet. A jelöltnek ugyanis egyéves levelező tanfolyamon kell részt vennie, s ha ezen alkalmasnak bizonyult, a „fokozat” megpályázására, akkor még bentlakásos tanfolyamon is részt kell vennie. Ezután szigorú szakmai zsűri előtt, saját fantáziájára és a magyar szakácsművészet nagyjaitól tanult ismeretekre alapozva, mint hajdan a céhgyénekek a remeket, el kell készítenie a mustravacsorát.

Tizenöt-húsz féle étel normálidőre elkészítve, melynél nem csupán az íz, hanem az elkészítési esztétikum is foglalkoztatja az inyeneket inyeneket, a Magyar Szakács és Cukrász Szövetség zsűritagjait. Frank Sándor a megye szövetségi vendéglátásában az első, aki megnyerte a legszakmaibb szakmai közönség tetszését, s életének alighanem eddigi legnagyobb pillanata volt, amikor pepita szakácsnadrágjában, fehér kabátban „hazai pályán” is asztalhoz invitálhatta meghívottait. No nem mindenkit, hiszen szakmai felettesei nem fogadták el a meghívást. Végül is „nem nagy dolog, enni otthon is tudnak”. Am, akik megtisztelték, nem jártak rosszul, s nem csupán a kellemes ízek miatt, de azért sem, mert megismerhették az ízek varázslóját, a szakácsot, akinek főztijéből naponta százak esznek, de soha még a nevét sem tudják. Erthető az öröme annak, aki hosszú, fáradságos munkával eljut a legnagyobb szakmai elismerésig — még akkor is, ha az ilyenkor szokásos fizetésemetést sem kapja meg —, s érthető különösen, ha belegondolunk: az ő legnagyobb elismerése (ha a vendégnek íllik az étel) nem hozza jut el. Azt is a nincér váaja zsebre, Borravalóstól.

Az ünnepi asztal tatárdúlas utáni kifosztott ország képét idézi. Elégedett a föllakott vendégsereg, oszlik az ünneplők hada. Még akad, aki visszaköszön a szakácsnak, s még boldog.

Holnap átöltözik és nekilát 1200 adag marhabőrökletnek, készül az előfizetési ebéd. Diplomával.

IGRICZI ZSIGMOND